

Ara és l'hora, IEC

written by Jordi Badia Pujol | 26 de desembre de 2018

Ara fa dos anys que es va publicar la *Gramàtica* de l'Institut d'Estudis Catalans (GIEC). L'acolliment d'aquella obra fou divers: alguns filòlegs hi veien una gran oportunitat d'acostar la norma al «català del carrer». Alguns altres, preocupats per la pèrdua de genuïnitat accelerada, consideràvem perillós que la nova normativa [acceptés](#) mots, construccions i girs que fins llavors havien estat bandejats per la normativa perquè eren fruit de la interferència del castellà. Molts d'aquests castellanismes gramaticals, la GIEC els presentava com a col·loquialismes: no els *recomanava* en registres formals, però els *acceptava* en els informals.

En una cosa coincidia pràcticament tothom: la GIEC no oferia una exposició clara i entenedora, a l'abast del gran públic. Aquesta consideració, d'alguna manera, la feia seva àdhuc la presidenta de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, Teresa Cabré, que ja abans de publicar-se la GIEC [prometia](#) que durant el 2017 s'enllestiria una gramàtica «essencial», una obra «adient per a algú que no sigui especialista i que vulgui anar de cara a la norma».

Quan ja feia mig any que circulava la GIEC, vaig tenir ocasió d'explicar-ne la meva visió davant un auditori d'estudiants i professors de filologia (Universitat de Girona, maig del 2017: [vídeo](#)) i vaig poder comprovar que poca gent del gremi l'havia consultada. Amb el temps, he anat constatant que, efectivament, la GIEC és una gramàtica que no «ha arribat» a la gent (ni tan sols als professors de català), és a dir, que no és vista com una obra útil.

En primer lloc, perquè no és clara. Sovint la norma hi apareix amagada rere unes descripcions que poden arribar a ésser contradictòries i tot. Ens en farem una idea amb aquesta explicació sobre un aspecte cabdal de la nostra gramàtica:

l'ús dels verbs *ésser* i *estar* (p. 870):

«Amb els adjectius “solter”, “casat”, “jubilat”, “calb”, “cec”, “sord”, “coix”, “viu” o “mort”, és tradicional l'ús del verb “ser”, però el verb estar s'usa amplament avui sense cap diferència semàntica: “Aquell pobre home és/està cec” [...] Per a indicar únicament l'estat civil o laboral (“casat”, “solter”, “jubilat”) o la característica d'una persona (“calb”, “cec”, “sord”, “coix”, “manc”) és preferible no apartar-se de l'ús tradicional amb “ser”.»

Observem com la *descripció* fa dir als redactors que el verb *estar* «s'usa amplament avui» en contextos en què no s'emprava. (No cal dir –o sí, però la GIEC no ho diu– a què és degut aquest canvi d'ús.) Tinguem en compte que la GIEC, registrant aquest canvi, ja el valida, l'accepta, el considera correcte. Tanmateix, no acabem de saber l'abast de l'admissió, car més avall diu que «és preferible» de fer servir *ésser*. L'exuberància descriptiva embarassa, doncs, la claredat prescriptiva.

La suma d'aquest *delet* descriptiu i d'un aparent joc d'equilibris per a registrar solucions «del carrer» mena a unes propostes molt insegures. N'és un altre exemple aquesta frase, en què s'autoritza a fer servir una preposició davant la conjunció *que* (p. 1.004):

«En els registres informals i en els estils pròxims a la llengua espontània, és habitual que la preposició estigui en contacte amb la conjunció “que”.»

Certament, no acabem de saber si això vol dir que sí o que no o que depèn (i de què depèn).

Més endavant, en aquest apartat mateix, la descripció és tan vacil·lant que acabem trobant una diversitat de solucions sense cap raó aparent. Aquest n'és el resultat, amb exemples:

–«Els meus amics són contraris **a que** els obliguin a sortir»: «és habitual» en registres informals

–«No estan conformes **en que** les dades siguin públiques»: «es pot donar» en registres informals

–«Confio **en que** vindreu»: «és habitual l’elisió» en la majoria de registres

Tres graus d’ús («habitual», «es pot donar», «és habitual no fer-ho») en els registres informals, sense saber a què responen.

Podríem posar molts més exemples per a palesar que és molt difícil d’escatir-hi una norma clara, en la GIEC. I, francament, això no ens ho podem permetre: una llengua amenaçada com el català ha de menester una norma forta, segura, estable, que no desorienti.

L’altre aspecte crític de la GIEC és, com hem dit, un suposat acostament al castellà, que va alarmar una bona part dels filòlegs i, en general, dels interessats per la salut de la llengua. La gramàtica registra –i, per tant, accepta com a correctes– un seguit de formes, construccions, locucions... que són fruit de la interferència del castellà. N’hem vist en els exemples anteriors, però n’hi ha qui-sap-les més. Per exemple:

Vés a ca la padrina a per la mona [p. 746], Ho hem fet per a que ho veges [p. 1126], Possiblement vinguin demà a sopar [p. 935], pel matí, per la tarda [p. 743-744], Porta tres dies engripat [p. 1202], Anem a explicar les coses tal com són [p. 955], Com no sabia que la mare era fora, va tancar la porta [p. 1115], No he fet res al respecte [p. 783], En quedar-se sense feina, enguany no podran llogar l’apartament [p. 1119], tot el temps [p. 910], donat que [p. 965], degut a [p. 779], no obstant [p. 1212], a menys de, a menys que (i potser també a menys de que) [p. 1151], a falta de (en sentit temporal) [p. 782], a jutjar per [p. 1151], a

nivell de [p. 776]...

L'esperança de la «novíssima» gramàtica

Finalment, sembla que durant el 2019 podrem disposar de la [Gramàtica essencial](#) (GEIEC) que [prometien](#) els responsables de la Filològica el 2016. I sembla també que serà consultable a la xarxa, amb contingut interactiu, quadres de resum i remissions a la GIEC. La dirigeix [Maria Josep Cuenca](#) (Barcelona, 1964), catedràtica de la Universitat de València, especialista de sintaxi i lingüística aplicada.

Aquesta gramàtica essencial és la que ha d'explicar, ha de precisar i ha d'aclarir totes les ambigüitats que conté la del 2016. És desitjable que finalment passem de la descripció de la GIEC a la prescripció i la norma de la GEIEC. Si aconseguix això pot ésser certament una obra útil.

Ara, doncs, és quan el IEC tindrà l'oportunitat d'aconsellar, recomanar i fer prevaler unes solucions o unes altres. Ara –si ho vol– podrà fer el paper que hom espera d'una acadèmia: afermar la genuïnitat de la llengua normativa, és a dir, reforçar-ne les estructures per a resistir l'embat abassegador del castellà.